

Wymagania przedmiotowe z języka polskiego klasa IV LO (poziom podstawowy)

Wymagania edukacyjne do poszczególnych tematów – kryteria na oceny: niedostateczny, dopuszczający, dostateczny, dobry, bardzo dobry i celujący.

Podstawa opracowania: WSiP „Oblicza epok” – przedmiotowy system oceniania, plan wynikowy i szczegółowy rozkład materiału dla klasy IV.

Wymagania są kumulatywne: wyższa ocena obejmuje także wymagania z poziomów niższych

LITERATURA LAT 1945–1989

Europa po roku 1945

Ocena	Wymagania tematyczne – uczeń:
Niedostateczny	Nie spełnia wymagań na ocenę dopuszczającą.
Dopuszczający	Rozpoznaje okres powojenny i wskazuje najważniejsze skutki II wojny światowej opisane przez Tony’ego Judta.
Dostateczny	Wyjaśnia, czym jest esej historyczny, i omawia paralele między zniszczeniem miast a losem ludzi.
Dobry	Analizuje argumentację Judta oraz konsekwencje wojny dla ludności cywilnej i Europy.
Bardzo dobry	Interpretuje tekst jako diagnozę powojennej Europy i uzasadnia ocenę wojny jako bezwzględnie złą.
Celujący	Łączy wymowę eseju z przemianami kultury i literatury po 1945 r., formułując samodzielny wniosek.

Powojenna filozofia

Ocena	Wymagania tematyczne – uczeń:
Niedostateczny	Nie spełnia wymagań na ocenę dopuszczającą.
Dopuszczający	Zna pojęcia egzystencjalizm, humanizm laicki i esej filozoficzny oraz rozpoznaje tekst Sartre’a.
Dostateczny	Wyjaśnia podstawowe założenia egzystencjalizmu, zwłaszcza wolność i odpowiedzialność jednostki.
Dobry	Analizuje tok wywodu Sartre’a i sposób uzasadniania humanizmu laickiego.
Bardzo dobry	Ocenia poglądy autora i interpretuje filozoficzną wymowę eseju.
Celujący	Porównuje egzystencjalizm z innym powojennym nurtem filozoficznym i uzasadnia własne stanowisko.

Absurd życia w filozofii egzystencji

Ocena	Wymagania tematyczne – uczeń:
Niedostateczny	Nie spełnia wymagań na ocenę dopuszczającą.
Dopuszczający	Zna pojęcia esej filozoficzny, bunt egzystencjalny i człowiek absurdalny; przypomina mit Syzyfa.
Dostateczny	Wyjaśnia karę Syzyfa oraz związek jego losu z doświadczeniem absurdu.
Dobry	Analizuje postawę heroiczną i sens buntu w Micie Syzyfa.
Bardzo dobry	Interpretuje Syzyfa jako model człowieka świadomie przeciwstawiającego się absurdowi.
Celujący	Zestawia koncepcję Camusa z inną poznaną koncepcją wolności lub sensu życia i formułuje własny wniosek.

Epidemia jako parabola

Ocena	Wymagania tematyczne – uczeń:
Niedostateczny	Nie spełnia wymagań na ocenę dopuszczającą.
Dopuszczający	Zna pojęcia parabola i alegoria; wskazuje głównych bohaterów Dżumy i podstawowe postawy wobec epidemii.
Dostateczny	Wyjaśnia paraboliczny charakter powieści oraz jej problematykę egzystencjalną.
Dobry	Analizuje postawy Rieux, Tarrou i innych bohaterów wobec zła, cierpienia i solidarności.
Bardzo dobry	Interpretuje epidemię jako alegorię doświadczenia zła oraz ocenia projekt wartości proponowany przez Camusa.
Celujący	Problematyzuje relację między absurdem, odpowiedzialnością i solidarnością, odwołując się do całej powieści.

Problematyka egzystencjalna w „Dżumie”

Ocena	Wymagania tematyczne – uczeń:
Niedostateczny	Nie spełnia wymagań na ocenę dopuszczającą.
Dopuszczający	Wskazuje w Dżumie motywy cierpienia, śmierci, wyboru i odpowiedzialności.
Dostateczny	Wyjaśnia, na czym polega egzystencjalny wymiar doświadczeń bohaterów.
Dobry	Analizuje, jak sytuacja graniczna wpływa na decyzje i system wartości postaci.
Bardzo dobry	Interpretuje Dżumę jako opowieść o kondycji człowieka w świecie pozbawionym prostych odpowiedzi.
Celujący	Porównuje problematykę egzystencjalną Dżumy z Mitem Syzyfa lub tekstem Sartre’a.

Heroizm wbrew nadziei

Ocena	Wymagania tematyczne – uczeń:
Niedostateczny	Nie spełnia wymagań na ocenę dopuszczającą.
Dopuszczający	Rozpoznaje przykłady heroizmu w Dżumie i wskazuje bohaterów działających mimo braku pewności zwycięstwa.
Dostateczny	Wyjaśnia sens „heroizmu wbrew nadziei” oraz znaczenie zwykłego obowiązku i solidarności.
Dobry	Analizuje motywacje bohaterów i różne sposoby przeciwstawiania się złu.
Bardzo dobry	Ocenia model heroizmu proponowany przez Camusa, odróżniając go od heroizmu patetycznego.
Celujący	Porównuje heroizm egzystencjalny z innym literackim modelem bohaterstwa i uzasadnia wnioski.

Ocalić wiarę?

Ocena	Wymagania tematyczne – uczeń:
Niedostateczny	Nie spełnia wymagań na ocenę dopuszczającą.
Dopuszczający	Przedstawia ojca Paneloux i wskazuje religijny wymiar jego reakcji na epidemię.
Dostateczny	Wyjaśnia zmianę poglądów Paneloux pod wpływem cierpienia niewinnych.
Dobry	Analizuje konflikt między wiarą, cierpieniem i próbą wyjaśnienia zła.
Bardzo dobry	Interpretuje dramat wiary Paneloux w kontekście egzystencjalizmu chrześcijańskiego.
Celujący	Problematyzuje pytanie, czy i w jaki sposób można ocalić wiarę wobec niewinnego cierpienia.

Utopia – antyutopia – dystopia

Ocena	Wymagania tematyczne – uczeń:
Niedostateczny	Nie spełnia wymagań na ocenę dopuszczającą.
Dopuszczający	Zna pojęcia utopia, antyutopia i dystopia oraz rozpoznaje podstawowe realia Oceanii z Roku 1984.
Dostateczny	Wyjaśnia, dlaczego powieść Orwella jest antyutopią, i wskazuje główne mechanizmy zniewolenia.
Dobry	Analizuje rolę kontroli, panoptikonu, nowomowy i organizacji społeczeństwa w systemie totalitarnym.
Bardzo dobry	Interpretuje Rok 1984 jako ostrzeżenie przed totalitaryzmem i utratą autonomii jednostki.
Celujący	Porównuje model państwa Orwella z innym literackim obrazem systemu opresyjnego.

Totalitaryzm jako system

Ocena	Wymagania tematyczne – uczeń:
Niedostateczny	Nie spełnia wymagań na ocenę dopuszczającą.
Dopuszczający	Wymienia najważniejsze elementy systemu Oceanii: Partię, Wielkiego Brata i warstwy społeczne.
Dostateczny	Wyjaśnia sposoby sprawowania kontroli nad społeczeństwem i jednostką.
Dobry	Analizuje znaczenie terroru, inwigilacji oraz fałszowania historii dla trwałości systemu.
Bardzo dobry	Interpretuje totalitaryzm jako system dążący do kontroli zachowania, pamięci i myślenia.
Celujący	Tworzy syntetyczny model mechanizmów totalitaryzmu i odnosi go do innych poznanych tekstów.

Człowiek w totalitaryzmie

Ocena	Wymagania tematyczne – uczeń:
Niedostateczny	Nie spełnia wymagań na ocenę dopuszczającą.
Dopuszczający	Charakteryzuje Winstona i wskazuje podstawowe formy nacisku wywierane na jednostkę w Oceanii.
Dostateczny	Wyjaśnia różnicę między buntem, konformizmem i podporządkowaniem.
Dobry	Analizuje proces łamania Winstona oraz wpływ systemu na więzi i tożsamość człowieka.
Bardzo dobry	Ocenia granice wolności i odpowiedzialności jednostki w warunkach terroru.
Celujący	Problematyzuje możliwość zachowania człowieczeństwa w systemie całkowitego zniewolenia.

Propaganda w państwie totalitarnym

Ocena	Wymagania tematyczne – uczeń:
Niedostateczny	Nie spełnia wymagań na ocenę dopuszczającą.
Dopuszczający	Zna pojęcia propaganda, manipulacja, slogan i nowomowa; wskazuje ich przykłady w Roku 1984.
Dostateczny	Wyjaśnia cele propagandy i wpływ nowomowy na język mieszkańców Oceanii.
Dobry	Analizuje językowe mechanizmy manipulacji i związek między językiem a sposobem myślenia.
Bardzo dobry	Interpretuje nowomowę jako narzędzie ograniczania pamięci, prawdy i wolności.
Celujący	Porównuje język totalitaryzmu u Orwella z innym poznany przykładem języka propagandy.

Przestrogi dla polityków

Ocena	Wymagania tematyczne – uczeń:
Niedostateczny	Nie spełnia wymagań na ocenę dopuszczającą.
Dopuszczający	Rozpoznaje w wierszach Miłosza apostrofę, kontrast, paradoks i aluzje biblijne.
Dostateczny	Wyjaśnia, do kogo skierowany jest apel poety i jakie przestrogi formułuje wobec sprawujących władzę.
Dobry	Analizuje funkcję środków retorycznych oraz biblijnych odniesień w budowaniu moralnego osądu.
Bardzo dobry	Interpretuje rolę poety jako świadka i strażnika pamięci o krzywdzie.
Celujący	Porównuje oba wiersze i formułuje własny wniosek o relacji między poezją, władzą i odpowiedzialnością.

Poezja o moralności

Ocena	Wymagania tematyczne – uczeń:
Niedostateczny	Nie spełnia wymagań na ocenę dopuszczającą.
Dopuszczający	Zna pojęcia traktat, topos theatrum mundi, aksjologia i kalokagatia.
Dostateczny	Wyjaśnia najważniejsze prawdy o życiu i miejscu człowieka formułowane w Traktacie moralnym.
Dobry	Analizuje funkcję formy traktatu i toposu świata-teatru w budowaniu refleksji moralnej.
Bardzo dobry	Interpretuje utwór jako program etyczny człowieka żyjącego w świecie historii i ideologii.
Celujący	Łączy aksjologię Miłosza z tradycją klasyczną i innymi poznanymi tekstami o odpowiedzialności.

Rozum w służbie prawdy

Ocena	Wymagania tematyczne – uczeń:
Niedostateczny	Nie spełnia wymagań na ocenę dopuszczającą.
Dopuszczający	Rozpoznaje w wierszach Miłosza temat rozumu, prawdy i poszukiwania ładu.
Dostateczny	Wyjaśnia, jakie znaczenie poeta przypisuje rozumowi i poznaniu.
Dobry	Analizuje środki językowe i klasycyzującą formę służące wyrażeniu uniwersalnych wartości.
Bardzo dobry	Interpretuje relację między rozumem, etyką i potrzebą trwałego porządku.
Celujący	Porównuje wizję rozumu w tych wierszach z programem Traktatu moralnego.

Niezgoda na zło

Ocena	Wymagania tematyczne – uczeń:
Niedostateczny	Nie spełnia wymagań na ocenę dopuszczającą.
Dopuszczający	Rozpoznaje w wierszach Herberta ironię, patos, symbol i refleksję nad wartością sztuki.
Dostateczny	Wyjaśnia, w jaki sposób utwory przeciwstawiają sztukę i smak moralny przemocy oraz zafałszowaniu.
Dobry	Analizuje funkcję ironii, patosu i symboli, uwzględniając kontekst socrealizmu.
Bardzo dobry	Interpretuje wybór estetyczny jako wybór etyczny i formę sprzeciwu wobec zła.
Celujący	Porównuje trzy wiersze i formułuje syntetyczny wniosek o roli sztuki w obronie wartości.

Moralny kompas w poezji

Ocena	Wymagania tematyczne – uczeń:
Niedostateczny	Nie spełnia wymagań na ocenę dopuszczającą.
Dopuszczający	Zna pojęcie „postawy wyprostowanej” i wskazuje wartości, których broni Pan Cogito.
Dostateczny	Wyjaśnia sens moralnego „kompasu” oraz znaczenie godności i wierności zasadom.
Dobry	Analizuje sytuację liryczną i sposób formułowania etycznego nakazu.
Bardzo dobry	Interpretuje postawę wyprostowaną jako model zachowania wobec przemocy i kompromisu moralnego.
Celujący	Porównuje ją z innym poznanym modelem etycznej odpowiedzialności.

Etos człowieka myślącego

Ocena	Wymagania tematyczne – uczeń:
Niedostateczny	Nie spełnia wymagań na ocenę dopuszczającą.
Dopuszczający	Rozpoznaje w Przesłaniu Pana Cogito apostrofy, paradoksy i elementy etosu inteligenckiego.
Dostateczny	Wyjaśnia obowiązki, które poeta nakłada na człowieka myślącego.
Dobry	Analizuje język nakazów oraz nawiązanie do idei cogito ergo sum.
Bardzo dobry	Interpretuje wiersz jako program wierności prawdzie, pamięci i godności.
Celujący	Ocenia aktualność etosu Pana Cogito, odwołując się do innego poznanego tekstu lub kontekstu.

Mityczny PRL

Ocena	Wymagania tematyczne – uczeń:
Niedostateczny	Nie spełnia wymagań na ocenę dopuszczającą.
Dopuszczający	Rozpoznaje realia PRL-u oraz pojęcia mityzacja i realizm magiczny w filmie Nad rzeką, której nie ma.
Dostateczny	Wyjaśnia, jak film łączy codzienność z elementami idealizacji i niezwykłości.
Dobry	Analizuje bohaterów i wybrane środki filmowe budujące obraz minionej rzeczywistości.
Bardzo dobry	Interpretuje film jako jednocześnie nostalgiczny i krytyczny obraz PRL-u.
Celujący	Porównuje filmową mityzację PRL-u z innym poznanym literackim obrazem tej epoki.

Poświatowska – kaskaderka miłości

Ocena	Wymagania tematyczne – uczeń:
Niedostateczny	Nie spełnia wymagań na ocenę dopuszczającą.
Dopuszczający	Zna pojęcia wiersz biały i hiperbola; wskazuje symbole i nawiązania kulturowe w wierszach Poświatowskiej.
Dostateczny	Charakteryzuje podmiot liryczny i sposób przedstawienia miłości.
Dobry	Analizuje funkcję hiperboli, symboliki i swobodnej formy wiersza.
Bardzo dobry	Interpretuje miłość jako doświadczenie intensywne, cielesne i egzystencjalne.
Celujący	Porównuje oba utwory i odnosi ich wizję miłości do tradycji literackiej.

Eros i Tanatos

Ocena	Wymagania tematyczne – uczeń:
Niedostateczny	Nie spełnia wymagań na ocenę dopuszczającą.
Dopuszczający	Rozpoznaje w wierszach Poświatowskiej motywy Erosa i Tanatosa.
Dostateczny	Wyjaśnia związek miłości, namiętności i świadomości śmierci.
Dobry	Analizuje obrazy poetyckie ukazujące napięcie między życiem a przemijaniem.
Bardzo dobry	Interpretuje miłość jako próbę przeciwstawienia się kruchości istnienia.
Celujący	Porównuje realizację motywu Eros–Tanatos z innym poznanym tekstem o miłości i śmierci.

Poprawność i norma w języku

Ocena	Wymagania tematyczne – uczeń:
Niedostateczny	Nie spełnia wymagań na ocenę dopuszczającą.
Dopuszczający	Zna pojęcia kultura języka, norma wzorcowa i użytkowa, błąd oraz innowacja językowa.
Dostateczny	Rozróżnia podstawowe rodzaje norm i wskazuje typowe błędy językowe.
Dobry	Klasyfikuje błędy i uzasadnia proponowane poprawki, uwzględniając sytuację komunikacyjną.
Bardzo dobry	Ocenia poprawność wariantów językowych, odróżniając błąd od uzasadnionej innowacji.
Celujący	Rozstrzyga nietypowe przypadki normatywne i wyjaśnia, dlaczego norma językowa może się zmieniać.

Codziennność w poezji

Ocena	Wymagania tematyczne – uczeń:
Niedostateczny	Nie spełnia wymagań na ocenę dopuszczającą.
Dopuszczający	ZP/ZR: Rozpoznaje poezję lingwistyczną Białoszewskiego oraz środki takie jak kolokwializm, elipsa i anakolut.
Dostateczny	Wyjaśnia rolę codzienności, skojarzeń, epifanii i eksperymentów językowych w omawianych wierszach.
Dobry	Analizuje porządek asocjacyjny, strumień świadomości i synestezję jako sposoby organizacji doświadczenia.
Bardzo dobry	Interpretuje język jako tworzywo, które przekształca zwykłą rzeczywistość w doświadczenie poetyckie.
Celujący	Syntetyzuje najważniejsze cechy poetyki Białoszewskiego, odwołując się do kilku utworów.

Życie w blokowisku

Ocena	Wymagania tematyczne – uczeń:
Niedostateczny	Nie spełnia wymagań na ocenę dopuszczającą.
Dopuszczający	Wskazuje elementy codzienności i życia w blokowisku w Wierszach baby z bloku.
Dostateczny	Charakteryzuje bohaterów oraz potoczny sposób przedstawiania miejskiej rzeczywistości.
Dobry	Analizuje funkcję kolokwialnego języka, humoru i drobnych obserwacji.
Bardzo dobry	Interpretuje blokowisko jako mikrokosmos codziennych relacji i doświadczeń PRL-u.
Celujący	Porównuje ten obraz codzienności z innym poznanym tekstem o rzeczywistości PRL-u.

Egzystencjalizm w poezji Białoszewskiego

Ocena	Wymagania tematyczne – uczeń:
Niedostateczny	Nie spełnia wymagań na ocenę dopuszczającą.
Dopuszczający	Rozpoznaje w poezji Białoszewskiego motywy istnienia, przemijania i odczuwania własnego „ja”.
Dostateczny	Wyjaśnia, jak zwykle doświadczenia stają się punktem wyjścia do refleksji egzystencjalnej.
Dobry	Analizuje język i fragmentaryczną formę wierszy jako zapis indywidualnej świadomości.
Bardzo dobry	Interpretuje egzystencjalizm Białoszewskiego jako refleksję pozbawioną patosu i opartą na codzienności.
Celujący	Porównuje jego sposób mówienia o istnieniu z innym poznaczonym ujęciem problematyki egzystencjalnej.

Spór o zasady

Ocena	Wymagania tematyczne – uczeń:
Niedostateczny	Nie spełnia wymagań na ocenę dopuszczającą.
Dopuszczający	Zna pojęcia teatr absurdu i groteska oraz wskazuje główny konflikt między Arturem a jego rodziną w Tangu.
Dostateczny	Wyjaśnia spór o zasady, porządek i wolność oraz rozpoznaje postawy konformistyczne i nonkonformistyczne.
Dobry	Analizuje funkcję groteski, humoru, satyry i parodii w przedstawieniu konfliktu wartości.
Bardzo dobry	Interpretuje dramat jako diagnozę świata, w którym zanik wspólnych zasad prowadzi do kryzysu.
Celujący	Porównuje konflikt z Tanga z innym literackim sporem o tradycję, wolność lub porządek.

Społeczeństwo egalitarne w „Tangu”

Ocena	Wymagania tematyczne – uczeń:
Niedostateczny	Nie spełnia wymagań na ocenę dopuszczającą.
Dopuszczający	Opisuje egalitarny świat rodziny Stomila i wskazuje zanik tradycyjnych hierarchii.
Dostateczny	Wyjaśnia skutki zrównania ról i odrzucenia norm dla relacji między bohaterami.
Dobry	Analizuje konflikt między swobodą obyczajową a potrzebą ładu społecznego.
Bardzo dobry	Interpretuje społeczeństwo Tanga jako model kryzysu autorytetów i wartości.
Celujący	Problematyzuje relację między równością, wolnością i odpowiedzialnością.

Lekcja 31. Idea władzy w dramacie Mrożka

Ocena	Wymagania tematyczne – uczeń:
Niedostateczny	Nie spełnia wymagań na ocenę dopuszczającą.
Dopuszczający	Wskazuje, w jaki sposób Edek przejmuje władzę w finale Tanga.
Dostateczny	Wyjaśnia przyczyny porażki Artura i przewagi brutalnej siły Edka.
Dobry	Analizuje mechanizm przejścia od chaosu do władzy opartej na przemocy.
Bardzo dobry	Interpretuje finał dramatu jako ostrzeżenie przed politycznymi skutkami kryzysu zasad.
Celujący	Porównuje model władzy Edka z innym poznanym obrazem autorytaryzmu lub totalitaryzmu.

Dyskusja z tradycją romantyczną

Ocena	Wymagania tematyczne – uczeń:
Niedostateczny	Nie spełnia wymagań na ocenę dopuszczającą.
Dopuszczający	ZR: Rozpoznaje w Tangu nawiązania do romantycznych wzorców buntu i walki o wartości.
Dostateczny	Wyjaśnia, w jaki sposób Mrozek przekształca lub parodiuje tradycyjne role i gesty bohatera.
Dobry	Analizuje intertekstualną grę z tradycją romantyczną.
Bardzo dobry	Interpretuje polemikę z romantyzmem jako część diagnozy współczesnej kultury.
Celujący	Zestawia wybrany motyw Tanga z konkretnym wzorcem romantycznym i ocenia sens przekształcenia.

Surrealistyczny obraz komunizmu

Ocena	Wymagania tematyczne – uczeń:
Niedostateczny	Nie spełnia wymagań na ocenę dopuszczającą.
Dopuszczający	ZR: Zna pojęcia surrealizm, militarizm i komizm; wskazuje absurdalne obrazy w Kronice oblężonego miasta.
Dostateczny	Wyjaśnia, jak surrealistyczne przedstawienie rzeczywistości służy mówieniu o komunizmie.
Dobry	Analizuje funkcję deformacji, absurdu i humoru w budowaniu politycznej aluzji.
Bardzo dobry	Interpretuje utwór jako pośrednią krytykę systemu komunistycznego.
Celujący	Porównuje sposób ukazywania komunizmu z innym satyrycznym lub groteskowym tekstem epoki.

Totalitaryzm alegorycznie

Ocena	Wymagania tematyczne – uczeń:
Niedostateczny	Nie spełnia wymagań na ocenę dopuszczającą.
Dopuszczający	ZR: Rozpoznaje w Lolo cechy paraboli, surrealizmu i tradycji bajki zwierzęcej.
Dostateczny	Wyjaśnia alegoryczne znaczenie postaci i sytuacji przedstawionych w utworze.
Dobry	Analizuje sposób ukazywania mechanizmów przemocy, podporządkowania i kontroli.
Bardzo dobry	Interpretuje tekst jako parabolę systemu totalitarnego.
Celujący	Porównuje alegoryczny obraz totalitaryzmu u Mrożka z Rokiem 1984.

PRL w pigułce – Rejs Marka Piwowskiego

Ocena	Wymagania tematyczne – uczeń:
Niedostateczny	Nie spełnia wymagań na ocenę dopuszczającą.
Dopuszczający	Rozpoznaje Rejs jako filmową satyrę na realia PRL-u i wskazuje podstawowe środki języka filmu.
Dostateczny	Wyjaśnia znaczenie absurdu, stereotypowych zachowań i pustego języka w świecie filmu.
Dobry	Analizuje wybrane sceny pod kątem komizmu, dialogów i zachowań zbiorowości.
Bardzo dobry	Interpretuje Rejs jako diagnozę mechanizmów społecznych i komunikacyjnych PRL-u.
Celujący	Porównuje filmową satyrę z literacką groteską Mrożka lub innym poznanym obrazem PRL-u.

Frazeologia w języku

Ocena	Wymagania tematyczne – uczeń:
Niedostateczny	Nie spełnia wymagań na ocenę dopuszczającą.
Dopuszczający	Zna pojęcie związku frazeologicznego i wskazuje przykłady frazeologizmów w języku.
Dostateczny	Wyjaśnia znaczenie i źródła wybranych frazeologizmów oraz rozpoznaje ich modyfikacje.
Dobry	Analizuje defrazeologizację i grę z utartymi połączeniami słów w tekstach Białoszewskiego.
Bardzo dobry	Wyjaśnia, jak przekształcenia frazeologiczne tworzą nowe sensy, humor lub efekt poetycki.
Celujący	Samodzielnie interpretuje i tworzy funkcjonalne przekształcenia frazeologizmów.

Przeciw zafałszowaniu języka i świata

Ocena	Wymagania tematyczne – uczeń:
Niedostateczny	Nie spełnia wymagań na ocenę dopuszczającą.
Dopuszczający	Zna pojęcia Nowa Fala, nowomowa i paronomazja; wskazuje przykłady zafałszowanego języka w wierszach Barańczaka.
Dostateczny	Wyjaśnia związek między językiem oficjalnym a fałszowaniem obrazu rzeczywistości.
Dobry	Analizuje gry słowne i deformacje frazeologiczne służące demaskowaniu propagandy.
Bardzo dobry	Interpretuje poezję Barańczaka jako etyczny sprzeciw wobec przemocy języka.
Celujący	Porównuje krytykę nowomowy u Barańczaka z mechanizmami języka opisanymi przez Orwella.

Poezja lingwistyczna Stanisława Barańczaka

Ocena	Wymagania tematyczne – uczeń:
Niedostateczny	Nie spełnia wymagań na ocenę dopuszczającą.
Dopuszczający	Rozpoznaje w Określonej epoce i Za czym państwo stoją cechy poezji lingwistycznej.
Dostateczny	Wyjaśnia znaczenie wieloznaczności, sloganów i przekształceń utartych wyrażen.
Dobry	Analizuje funkcję paronomazji, składni i frazeologii w obnażaniu mechanizmów języka oficjalnego.
Bardzo dobry	Interpretuje eksperyment językowy jako formę krytyki rzeczywistości politycznej.
Celujący	Formułuje syntetyczną charakterystykę poetyki lingwistycznej Barańczaka na podstawie obu utworów.

PRL – ironicznie

Ocena	Wymagania tematyczne – uczeń:
Niedostateczny	Nie spełnia wymagań na ocenę dopuszczającą.
Dopuszczający	Zna pojęcia ironia, sarkazm, utopia i antyutopia; wskazuje ich przejawy w wierszach Szymborskiej.
Dostateczny	Wyjaśnia, wobec jakich idei i zachowań poetka przyjmuje postawę sceptyczną.
Dobry	Analizuje funkcję ironii, paradoksu i odwrócenia znaczeń.
Bardzo dobry	Interpretuje oba wiersze jako krytykę ideologicznej pewności i uproszczonych wizji świata.
Celujący	Porównuje Utopię i Głos w sprawie pornografii, formułując własny wniosek o roli sceptycyzmu.

Stan wojenny w prozie

Ocena	Wymagania tematyczne – uczeń:
Niedostateczny	Nie spełnia wymagań na ocenę dopuszczającą.
Dopuszczający	Zna pojęcia konformizm i ostracyzm społeczny; przedstawia narratora Porządnego człowieka.
Dostateczny	Wyjaśnia mechanizm społecznej presji i zachowania jednostki w realiach stanu wojennego.
Dobry	Analizuje narrację oraz przykłady konformizmu i wykluczenia przedstawione w opowiadaniu.
Bardzo dobry	Ocenia postawy bohaterów i moralne konsekwencje podporządkowania się większości.
Celujący	Problematyzuje odpowiedzialność jednostki za wybory podejmowane pod presją polityczną i społeczną.

Poetycka parabola Zbigniewa Herberta

Ocena	Wymagania tematyczne – uczeń:
Niedostateczny	Nie spełnia wymagań na ocenę dopuszczającą.
Dopuszczający	Zna pojęcia parabola i historiozofia; rozpoznaje motyw oblężonego miasta i symbole w wierszu Herberta.
Dostateczny	Wyjaśnia symboliczne znaczenie oblężonego miasta oraz podstawowe nawiązania historyczne.
Dobry	Analizuje paraboliczną wymowę, motywy martyrologii i honoru.
Bardzo dobry	Interpretuje wiersz jako uniwersalną opowieść o oporze, pamięci i trwaniu wspólnoty.
Celujący	Porównuje motyw oblężonego miasta z innym literackim obrazem wspólnoty zagrożonej przemocą.

Stan wojenny w ujęciu satyrycznym

Ocena	Wymagania tematyczne – uczeń:
Niedostateczny	Nie spełnia wymagań na ocenę dopuszczającą.
Dopuszczający	Rozpoznaje w utworach Białoszewskiego satyrę, anachronizm i odniesienia do stanu wojennego.
Dostateczny	Wyjaśnia, jak humor i potoczny język przetwarzają doświadczenie polityczne.
Dobry	Analizuje funkcję anachronizmów, komizmu i stylizacji piosenkowej.
Bardzo dobry	Interpretuje satyrę jako formę dystansu i oporu wobec rzeczywistości stanu wojennego.
Celujący	Porównuje satyryczny obraz stanu wojennego z jego poważnym ujęciem w innym poznanym tekście.

Stan wojenny w oczach Zachodu

Ocena	Wymagania tematyczne – uczeń:
Niedostateczny	Nie spełnia wymagań na ocenę dopuszczającą.
Dopuszczający	Przedstawia bohatera Profesora Andrews w Warszawie i rozpoznaje realia stanu wojennego widziane przez cudzoziemca.
Dostateczny	Wyjaśnia znaczenie perspektywy outsidera dla opisu polskiej codzienności.
Dobry	Analizuje sytuacje niezrozumienia, obcości i zderzenia kultur.
Bardzo dobry	Interpretuje spojrzenie cudzoziemca jako sposób ujawniania absurdów i szczególności rzeczywistości.
Celujący	Porównuje perspektywę Andrews z obrazem stanu wojennego tworzonym przez polskiego narratora lub poetę.

W świecie fantastyki naukowej

Ocena	Wymagania tematyczne – uczeń:
Niedostateczny	Nie spełnia wymagań na ocenę dopuszczającą.
Dopuszczający	Zna cechy fantastyki naukowej i rozpoznaje relatywizm poznawczy w Wizji lokalnej.
Dostateczny	Wyjaśnia, jak wykreowany świat służy stawianiu pytań o człowieka i społeczeństwo.
Dobry	Analizuje fantastykę jako eksperyment myślowy oraz sposób konfrontowania różnych systemów wartości.
Bardzo dobry	Interpretuje relatywizm poznawczy jako ważny problem filozoficzny powieści.
Celujący	Porównuje świat Lema z innym modelem przyszłego lub alternatywnego społeczeństwa.

Powieść science fiction jako parabola

Ocena	Wymagania tematyczne – uczeń:
Niedostateczny	Nie spełnia wymagań na ocenę dopuszczającą.
Dopuszczający	Rozpoznaje w Wizji lokalnej cechy paraboli wykorzystującej konwencję science fiction.
Dostateczny	Wyjaśnia, jak fantastyczny świat odsyła do problemów znanych z rzeczywistości człowieka.
Dobry	Analizuje związek między konstrukcją świata przedstawionego a znaczeniem parabolicznym.
Bardzo dobry	Interpretuje powieść jako filozoficzną parabolę o społeczeństwie, poznaniu i odpowiedzialności.
Celujący	Porównuje sposób budowania paraboli u Lema z Dżumą lub innym poznanym tekstem parabolicznym.

Możliwe społeczeństwa przyszłości

Ocena	Wymagania tematyczne – uczeń:
Niedostateczny	Nie spełnia wymagań na ocenę dopuszczającą.
Dopuszczający	Wskazuje w Wizji lokalnej różne modele organizacji społeczeństwa przyszłości.
Dostateczny	Wyjaśnia podstawowe zasady i wartości rządzące przedstawionymi wspólnotami.
Dobry	Analizuje napięcie między bezpieczeństwem, wolnością i społecznym projektowaniem.
Bardzo dobry	Ocenia korzyści i zagrożenia wynikające z przedstawionych modeli społecznych.
Celujący	Problematyzuje możliwość stworzenia idealnego społeczeństwa bez ograniczania wolności jednostki.

Czy zło może przestać istnieć?

Ocena	Wymagania tematyczne – uczeń:
Niedostateczny	Nie spełnia wymagań na ocenę dopuszczającą.
Dopuszczający	Rozpoznaje w Wizji lokalnej problem możliwości usunięcia zła z życia społecznego.
Dostateczny	Wyjaśnia pomysły służące ograniczaniu zła i ich podstawowe konsekwencje.
Dobry	Analizuje paradoksy wynikające z prób technicznego lub systemowego narzucenia dobra.
Bardzo dobry	Interpretuje sceptycyzm Lema wobec projektów całkowitego ulepszenia człowieka i społeczeństwa.
Celujący	Porównuje pytanie o źródła zła u Lema z Dżumą, Rokiem 1984 lub innym poznanym tekstem.

LITERATURA WSPÓŁCZESNA

Rok 1989 – konsekwencje przełomu politycznego

Ocena	Wymagania tematyczne – uczeń:
Niedostateczny	Nie spełnia wymagań na ocenę dopuszczającą.
Dopuszczający	Wskazuje rok 1989 jako ważną cezurę i zna podstawowe cechy literatury po przełomie politycznym.
Dostateczny	Wyjaśnia zmiany w sytuacji pisarza, tematyce i obiegu literatury po 1989 r.
Dobry	Analizuje propozycje periodyzacji oraz zjawisko „nowej prywatności”.
Bardzo dobry	Interpretuje przełom 1989 r. jako zmianę relacji między literaturą, polityką i życiem społecznym.
Celujący	Porównuje najważniejsze cechy literatury przed i po 1989 r., formułując własny wniosek o znaczeniu cezury.

Filozofia wolności i osoby

Ocena	Wymagania tematyczne – uczeń:
Niedostateczny	Nie spełnia wymagań na ocenę dopuszczającą.
Dopuszczający	Zna pojęcia personalizm i filozofia dialogu oraz rozpoznaje teksty Mouniera i Tischnera jako wypowiedzi filozoficzne.
Dostateczny	Wyjaśnia znaczenie osoby, godności, wolności i relacji z drugim człowiekiem.
Dobry	Analizuje argumentację obu autorów i sposób definiowania wielkości człowieka.
Bardzo dobry	Porównuje personalistyczne i dialogiczne ujęcie człowieka.
Celujący	Wykorzystuje poznane koncepcje do samodzielnej refleksji nad odpowiedzialnością i relacjami międzyludzkimi.

Doświadczenie egzystencjalne w poezji

Ocena	Wymagania tematyczne – uczeń:
Niedostateczny	Nie spełnia wymagań na ocenę dopuszczającą.
Dopuszczający	Zna pojęcia empatia, doświadczenie utraty i motyw światła; wskazuje bohatera Kota w pustym mieszkaniu.
Dostateczny	Wyjaśnia, jak perspektywa zwierzęcia i codzienny szczegół wyrażają doświadczenie nieobecności.
Dobry	Analizuje funkcję synestezji, światła i nietypowej perspektywy mówiącego.
Bardzo dobry	Interpretuje wiersze jako refleksję o stracie, samotności i sposobach przeżywania świata.
Celujący	Porównuje oba utwory i formułuje syntetyczny wniosek o poetyckim przedstawieniu doświadczenia egzystencjalnego.

Poetycka refleksja nad stratą

Ocena	Wymagania tematyczne – uczeń:
Niedostateczny	Nie spełnia wymagań na ocenę dopuszczającą.
Dopuszczający	Zna pojęcie pejzażu mentalnego i wskazuje w wierszach Szymborskiej obrazy związane ze stratą.
Dostateczny	Nazywa emocje oraz wyjaśnia relację między pamięcią, przypadkiem i utratą.
Dobry	Analizuje sposób łączenia obrazu świata z wewnętrznym doświadczeniem podmiotu.
Bardzo dobry	Interpretuje pejzaż i przypadek jako narzędzia refleksji nad przemijaniem i nieodwracalnością.
Celujący	Porównuje dwa wiersze, wskazując różne sposoby oswajania doświadczenia straty.

Pożegnania Tadeusza Różewicza

Ocena	Wymagania tematyczne – uczeń:
Niedostateczny	Nie spełnia wymagań na ocenę dopuszczającą.
Dopuszczający	Rozpoznaje w wierszach Różewicza problematykę egzystencjalną oraz środki takie jak epitet, paradoks i metafora.
Dostateczny	Wyjaśnia podstawowe obrazy pożegnania, ojca i przemijania.
Dobry	Analizuje funkcję paradoksu i metafory w budowaniu refleksji o nieobecności.
Bardzo dobry	Interpretuje utwory jako osobisty zapis żalu, pamięci i doświadczenia utraty.
Celujący	Porównuje sposób mówienia o stracie u Różewicza i Szymborskiej.

Świat popkultury

Ocena	Wymagania tematyczne – uczeń:
Niedostateczny	Nie spełnia wymagań na ocenę dopuszczającą.
Dopuszczający	Zna pojęcie kultury popularnej i rozpoznaje satyryczny ton Walentynek Różewicza.
Dostateczny	Wyjaśnia stosunek osoby mówiącej do popkultury i wskazuje przejawy degradacji języka.
Dobry	Analizuje funkcję ironii, onomatopei i poetyki kolażu w krytyce kultury masowej.
Bardzo dobry	Interpretuje utwór jako dyskusję z wartościami i językiem współczesnej popkultury.
Celujący	Ocenia diagnozę Różewicza i porównuje ją z innym poznanym tekstem o kulturze współczesnej.

Miejsca zmieniane przez czas

Ocena	Wymagania tematyczne – uczeń:
Niedostateczny	Nie spełnia wymagań na ocenę dopuszczającą.
Dopuszczający	Zna pojęcia Inny i nie-miejsce pamięci; wskazuje elementy natury, kultury i metafizyki w Miejscu Stasiuka.
Dostateczny	Wyjaśnia, jak czas zmienia przestrzeń i sposób pamiętania o dawnym świecie.
Dobry	Analizuje relację między miejscem, nieobecnością i tożsamością lokalnej wspólnoty.
Bardzo dobry	Interpretuje przestrzeń jako nośnik pamięci oraz punkt spotkania natury i kultury.
Celujący	Porównuje Miejsce z innym tekstem ukazującym przestrzeń zmienioną przez historię.

Polska prowincja w okresie przemian

Ocena	Wymagania tematyczne – uczeń:
Niedostateczny	Nie spełnia wymagań na ocenę dopuszczającą.
Dopuszczający	Rozpoznaje w filmie i tekście Stasiuka elementy fantastyki, realizmu magicznego i nawiązań biblijnych.
Dostateczny	Opisuje polską prowincję w okresie przemian oraz podstawowe doświadczenia jej mieszkańców.
Dobry	Analizuje funkcję elementów magicznych i biblijnych w przedstawieniu rzeczywistości społecznej.
Bardzo dobry	Interpretuje realizm magiczny jako sposób opowiadania o prowincji i zmianie po 1989 r.
Celujący	Porównuje filmowy i literacki obraz prowincji, uwzględniając różne środki obu mediów.

Początki nowego kapitalizmu w Polsce

Ocena	Wymagania tematyczne – uczeń:
Niedostateczny	Nie spełnia wymagań na ocenę dopuszczającą.
Dopuszczający	Zna pojęcia stereotyp i western oraz wskazuje w Górze Edka realia początków nowego kapitalizmu.
Dostateczny	Wyjaśnia metaforę „prawa prerii” i rozpoznaje nawiązania do schematu westernu.
Dobry	Analizuje funkcję stereotypów, stylizacji i literackich nawiązań w obrazie nowych relacji społecznych.
Bardzo dobry	Interpretuje opowiadanie jako krytyczną diagnozę przemian obyczajowych i ekonomicznych.
Celujący	Porównuje Edka z opowiadania Nowakowskiego z Edkiem z Tanga Mrożka, wskazując sens podobieństwa.

Slang i moda w języku

Ocena	Wymagania tematyczne – uczeń:
Niedostateczny	Nie spełnia wymagań na ocenę dopuszczającą.
Dopuszczający	Zna pojęcia moda językowa, gwara środowiskowa i slang; podaje przykłady współczesnego słownictwa młodzieżowego.
Dostateczny	Wyjaśnia, dlaczego niektóre słowa stają się modne i jaką funkcję pełnią w grupie.
Dobry	Analizuje wybrane przykłady slangu pod względem znaczenia, budowy i sytuacji użycia.
Bardzo dobry	Ocenia wpływ mody językowej na komunikację, normę i tożsamość użytkowników języka.
Celujący	Formułuje samodzielny wniosek o mechanizmach zmiany słownictwa na podstawie aktualnych i historycznych przykładów.

Język reklamy

Ocena	Wymagania tematyczne – uczeń:
Niedostateczny	Nie spełnia wymagań na ocenę dopuszczającą.
Dopuszczający	Zna pojęcia reklama, perswazja, manipulacja i slogan reklamowy; wskazuje podstawowe cele reklamy.
Dostateczny	Rozpoznaje w sloganach najczęstsze środki językowe i odróżnia perswazję od jawnej informacji.
Dobry	Analizuje wybrane reklamy, wskazując mechanizmy wpływania na odbiorcę.
Bardzo dobry	Ocenia granicę między perswazją a manipulacją oraz etyczność zastosowanych środków.
Celujący	Samodzielnie projektuje lub krytycznie przekształca slogan, uzasadniając dobór środków językowych.

Nowe media

Ocena	Wymagania tematyczne – uczeń:
Niedostateczny	Nie spełnia wymagań na ocenę dopuszczającą.
Dopuszczający	Zna pojęcia społeczeństwo informacyjne, nowe media, portale internetowe i netykieta.
Dostateczny	Wyjaśnia podstawowe zmiany w komunikacji wywołane rozwojem internetu i stosuje zasady poprawnego e-maila.
Dobry	Analizuje cechy komunikacji internetowej, w tym skrótowość, interaktywność i rolę mediów społecznościowych.
Bardzo dobry	Ocenia korzyści i zagrożenia nowych mediów oraz świadomie dobiera formę wypowiedzi do sytuacji.
Celujący	Porównuje komunikację cyfrową i tradycyjną, formułując samodzielny wniosek o wpływie medium na język i relacje.

Współczesność w refleksji Olgi Tokarczuk

Ocena	Wymagania tematyczne – uczeń:
Niedostateczny	Nie spełnia wymagań na ocenę dopuszczającą.
Dopuszczający	Zna pojęcia dzieło otwarte, sceptycyzm oraz czas linearny i cykliczny w odniesieniu do Biegunów.
Dostateczny	Wyjaśnia fragmentaryczną formę powieści i podstawowe refleksje o człowieku oraz świecie.
Dobry	Analizuje synkretyzm, konstrukcję czasu i sposób łączenia różnych opowieści.
Bardzo dobry	Interpretuje otwartość dzieła jako zaproszenie do samodzielnego porządkowania znaczeń.
Celujący	Syntetyzuje filozoficzne i formalne aspekty Biegunów, formułując własny wniosek o współczesnym doświadczeniu świata.

Fenomen podróży

Ocena	Wymagania tematyczne – uczeń:
Niedostateczny	Nie spełnia wymagań na ocenę dopuszczającą.
Dopuszczający	Rozpoznaje w Biegunach motyw podróży i wskazuje różne typy wędrowców.
Dostateczny	Wyjaśnia motywacje bohaterów do przemieszczania się i relację między ruchem a zakorzenieniem.
Dobry	Analizuje podróż jako sposób poznawania świata, siebie i innych ludzi.
Bardzo dobry	Interpretuje ruch jako jedną z podstawowych figur współczesnej kondycji człowieka.
Celujący	Porównuje motyw podróży w Biegunach z tradycją homo viator lub innym poznanym tekstem.

Odkrywanie świata

Ocena	Wymagania tematyczne – uczeń:
Niedostateczny	Nie spełnia wymagań na ocenę dopuszczającą.
Dopuszczający	Wskazuje w Biegunach przykłady odkrywania nowych miejsc, ludzi i sposobów patrzenia na rzeczywistość.
Dostateczny	Wyjaśnia znaczenie ciekawości, obserwacji i zmiany perspektywy.
Dobry	Analizuje fragmentaryczną narrację jako sposób ukazywania niepełności poznania.
Bardzo dobry	Interpretuje odkrywanie świata jako proces równocześnie geograficzny i egzystencjalny.
Celujący	Formułuje własny wniosek o granicach poznania, odwołując się do konstrukcji powieści.

Współczesny los książek

Ocena	Wymagania tematyczne – uczeń:
Niedostateczny	Nie spełnia wymagań na ocenę dopuszczającą.
Dopuszczający	Rozpoznaje w Rzeczach, których nie wyrzuciłem temat żałoby, pamięci i znaczenia przedmiotów oraz książek.
Dostateczny	Wyjaśnia, jak rzeczy i lektury przechowują ślady osoby nieobecnej.
Dobry	Analizuje eseistyczną formę, ironię i rolę konkretnego przedmiotu w uruchamianiu pamięci.
Bardzo dobry	Interpretuje los książek jako część opowieści o żałobie, kulturze i przemijaniu.
Celujący	Porównuje sposób zapisywania pamięci u Wichy z innym poznanym tekstem o stracie.

Polityka w domach

Ocena	Wymagania tematyczne – uczeń:
Niedostateczny	Nie spełnia wymagań na ocenę dopuszczającą.
Dopuszczający	Wskazuje w tekście Wichy przykłady obecności historii i polityki w życiu rodzinnym.
Dostateczny	Wyjaśnia, jak doświadczenia publiczne przenikają do prywatnej pamięci domu.
Dobry	Analizuje rolę przedmiotów, języka i anegdot w przywoływaniu historycznego tła.
Bardzo dobry	Interpretuje relację między pamięcią rodzinną a zbiorową historią.
Celujący	Porównuje ten sposób mówienia o polityce z innym tekstem łączącym historię i prywatność.

Pamięć o Zagładzie

Ocena	Wymagania tematyczne – uczeń:
Niedostateczny	Nie spełnia wymagań na ocenę dopuszczającą.
Dopuszczający	Rozpoznaje w tekście Wichy odniesienia do Zagłady i antysemityzmu.
Dostateczny	Wyjaśnia znaczenie rodzinnej pamięci oraz problemu nieobecności i przemilczenia.
Dobry	Analizuje ironię i pośredni sposób mówienia o doświadczeniu historycznym.
Bardzo dobry	Interpretuje pamięć o Zagładzie jako obowiązek, ale także trudne doświadczenie prywatne.
Celujący	Zestawia tekst Wichy z innym świadectwem lub literackim ujęciem pamięci o Zagładzie.

O miłości i żalu

Ocena	Wymagania tematyczne – uczeń:
Niedostateczny	Nie spełnia wymagań na ocenę dopuszczającą.
Dopuszczający	Rozpoznaje Trzydziestą noc jako tekst z pogranicza reportażu i autobiografii oraz zna pojęcie literatury faktu.
Dostateczny	Wyjaśnia osobisty wymiar żałoby oraz sposób przedstawiania Innego i świata pozaludzkiego.
Dobry	Analizuje autobiografizm, antropomorfizację i elementy myślenia ekokrytycznego.
Bardzo dobry	Interpretuje tekst jako opowieść o miłości, stracie i przekraczaniu granic między ludzkim a nie-ludzkim.
Celujący	Porównuje sposób łączenia faktu i osobistego doświadczenia z innym poznanym reportażem lub esejem.

Oblicze ojca i oblicze miasta – nowe terytoria

Ocena	Wymagania tematyczne – uczeń:
Niedostateczny	Nie spełnia wymagań na ocenę dopuszczającą.
Dopuszczający	Wskazuje w tekście Szczygła motywy ojca, miasta i topografii Pragi.
Dostateczny	Wyjaśnia, jak miejsca miejskie współtworzą pamięć rodzinną i tożsamość narratora.
Dobry	Analizuje sposób budowania portretu ojca poprzez przestrzeń, szczegół i spotkanie z Innym.
Bardzo dobry	Interpretuje miasto jako zapis relacji, pamięci i zmian tożsamości.
Celujący	Porównuje osobistą topografię Szczygła z innym poznanym literackim obrazem miasta lub miejsca.